

DOI 10.31651/2524-2660-2021-2-187-193

ORCID 0000-0001-6410-8588

ШКУРОПАТ Анастасія Вікторівна

кандидатка біологічних наук, доцентка кафедри біології людини та імунології,
Херсонський державний університет
e-mail: robotadoma2013@gmail.com

ORCID 0000-0003-2153-2367

ГОЛОВЧЕНКО Ігор Валентинович

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології людини та імунології,
Херсонський державний університет
e-mail: dinamougra@gmail.com

ORCID 0000-0003-3197-9090

ЮРИНА Юлія Миколаївна

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри соціальних комунікацій,
Херсонський державний університет
e-mail: Jurinajulija1974@gmail.com

УДК 373.5.011.3-051:57(045)

**ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ
ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я У ЗАКЛАДІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Освітньо-професійна програма спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) є правовими документами, що визначають компетентнісні вимоги у підготовці фахівців. Побудова освітньо-професійної програми на компетентнісному підході може переорієнтувати навчання з процесу на результат освіти в діяльнісному та особистісно орієнтованому вимірі. У освітньо-професійній програмі компетентності здобувача поділені на три складові частини: інтегральну, загальні та фахові (предметні).

Проаналізовано результати анкетування вчителів біології та основ здоров'я та встановлено, що кожна із зазначених у освітній програмі компетентностей вважалася доцільною для вивчення не менш ніж 80% опитаних. Найбільшу дискусію викликали фахові компетентності 8, 13, 14, що, можливо, пов'язано із складністю питань, які необхідно вивчити та засвоїти для набуття цих компетентностей. Переважна більшість вчителів відмітила, що у освітній програмі перераховані всі необхідні компетентності для формування майбутнього вчителя біології та основ здоров'я. Тому запропонований перелік загальних та фахових компетентностей вважаємо вичерпним для підготовки вчителів біології та основ здоров'я у середній школі.

Ключові слова: освітня програма; компетентності; вчитель біології; вчитель основ здоров'я.

Постановка проблеми. Для постіндустріального суспільства характерні активні процеси глобалізації, інтеграції, постійне зростання мобільності серед населення, залучення новітніх інформаційних технологій до наукових досліджень, і, як наслідок, перевиробництво інформації. У свою чергу, це викликає швидке оновлення знань та збільшення їх обсягу. Так, у 70-ті рр. ХХ століття об'єм інформації подвоювався кожні 5–7 років, у 90-ті рр. подвоєння відбувалося вже кожен рік, у

наш час обсяг знань подвоюється швидше, ніж один раз на рік. Ті знання та вміння, що набуває майбутній фахівець-вчитель біології та основ здоров'я, можуть втратити свою актуальність швидше, ніж здобувачі отримують диплом. Такі вимоги до професійної діяльності викликають необхідність перегляду вимог до змісту підготовки майбутніх фахівців та зміни традиційних вимог на компетентнісний підхід.

Згідно закону України 2014 року «Про вищу освіту» кардинально змінився підхід до побудови системи стандартів вищої освіти. У 10 ст. Закону надається таке визначення стандарту вищої освіти: «стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності». На основі результатів навчання, прописаних у стандартах до кожної спеціальності розробляється освітньо-професійна програма, що містить систему компетентностей, які необхідно здобути у межах навчання певній спеціальності [1].

Аналіз літератури з проблеми дослідження. Компетентнісний підхід навчання вчителя обґрунтовували К. Абульханова-Славська, Н. Бібік, А. Бірюк, С. Гончаренко, І. Зимня, В. Луговий, О. Овчарук, О. Савченко, В. Сидоренко та ін [2–4]. Серед вітчизняних публікацій все більше уваги приділяється компетентнісному підходу у структурі підготовки фахівців – вчителів біології та основ здоров'я. Переорієнтування національної системи освіти на компетентнісний підхід та формування національної системи кваліфікацій, що узгоджена з європейською системою кваліфікацій, пов'язане із необхідністю формування пе-

реліку загальних та фахових компетентностей освітніх програм для підготовки майбутніх вчителів біології та основ здоров'я. Проте, у літературі недостатньо обґрунтований необхідний перелік загальних та фахових компетентностей майбутнього вчителя біології та основ здоров'я.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз переліку загальних та фахових компетентностей в структурі підготовки майбутніх фахівців – вчителів біології та основ здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Згідно визначення Національної рамки кваліфікацій, «компетентність – це здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» [5; 6].

Вчені визначають компетентнісний підхід навчання як «досягнення певних результатів, набуття важливих компетентностей, що формуються у процесі діяльності» [7, с. 8]. З цього випливає, що при компетентнісному підході передбачається зв'язок між знаннями та вміннями у можливості їхнього застосування у практичній роботі. У такому підході знанневий компонент змінює свій статус, оскільки необхідно здобувати не знання як такі, а опанувати можливість їх використання у процесі розв'язання різноманітних задач [7, с. 9].

Компетентнісний підхід формування фахівця зі спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) передбачає не передачу здобувачам готових знань, а формування у них життєвоважливих компетентностей. У першу чергу, такий підхід сприятиме оволодіння здобувачами необхідних відомостей, набуття досвіду застосування знань, розвиток та реалізацію власних здібностей та нахилів.

Провідним завданням компетентнісного підходу у освіті є поєднання наукових знань та світу людських потреб для забезпечення самостійної діяльності. Проте реалізація такого підходу можлива тільки у випадку додаткового залучення всебічного розвитку особистості.

О.П. Савченко вбачає переваги компетентнісного підходу у його спрямованості на підготовку студента до його майбутньої діяльності, тобто «здатність фахівця вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду» [8; 9]. Такий підхід дозволяє не просто завчити основні поняття та постулати з предмету, а вміння пояснити, навести приклади у контексті з урахуванням постійного отримання нових знань. Якість підготовки фахівця вчителя при такому підході буде визначатися не кількістю та обсягом наявних у них

знань, а рівнем розвитку критичного мислення на основі системи знань, сформованості важливих для професійної діяльності особистісних якостей, системи мотивів і цінностей [10].

Освітньо-професійна програма спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) є правовими документами, що визначають компетентнісні вимоги у підготовці фахівців. Побудова освітньо-професійної програми на компетентнісному підході може переорієнтувати навчання з процесу на результат освіти в діяльнісному та особистісно орієнтованому вимірі [7; 9]. У освітньо-професійній програмі компетентності здобувача поділені на три складові частини: інтегральну, загальні та фахові (предметні).

За Р. Маккеуном, структуру компетентності складають знання, уміння, навички та цінності, які потрібно враховувати під час розробки освітніх програм [10].

Швидке оновлення знань у світі вимагає постійного оновлення переліку необхідних компетентностей для майбутнього вчителя біології та основ здоров'я. Проте оновлення не можливе без участі у обговоренні необхідного переліку із стейкхолдерами. На основі анкетування вчителів шкіл, студентів та роботодавців вносяться необхідні зміни у освітньо-професійну програму.

За визначенням Національної рамки кваліфікації [5], інтегральна компетентність – це спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи. Так, для вчителів спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) інтегральною компетентністю виступає «здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання в галузі середньої освіти (за предметною спеціалізацією «Біологія та здоров'я людини»), що передбачає застосування концептуальних методів біології, психології, наук про освіту та про здоров'я і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу та створення здоров'язбережувального освітнього середовища в основній (базовій) загальноосвітній школі» [11].

Формування такої здатності має забезпечити здобувачів можливістю не тільки набування знаннями, а і вдало їх використовувати у майбутній діяльності, розв'язувати поставлені перед ними задачі, що вимагають постійного оновлення знань;

вміння робити свої висновки та доносити їх до нефахівців (зокрема, учнів); у непередбачених ситуаціях використовувати нові підходи та прогнози.

До загальних компетентностей освітньої програми відносяться ті компетентності, які є універсальними, не прив'язаними до певної предметної області. За Дж.Гекле, до кола загальних компетентностей треба віднести важливі для сталого розвитку суспільства, знання про взаємозалежність суспільства, економіки та природного середовища; знання прав і обов'язків як громадянина певної країни; знання про якість життя та справедливість; знання про розвиток та ємність біосфери тощо [10]. М.Рікманн вважає, що до цих компетентностей важливим є долучити системне, критичне мислення та здатність передбачувати важливі зміни та наслідки певних видів діяльності [9].

Розробка переліку загальних компетентностей стало однією з найважливіших задач проєкту Тьюнінг [12]. Отримані результати та рекомендації широко використовуються у світі для створення освітніх програм. Цей перелік загальних компетентностей був створений на основі широкого анкетування серед роботодавців, випускників та викладачів. Усі загальні компетентності можна розділити на три групи – це інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності), міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця), системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатності планувати зміни для удосконалення систем, розроблених нових систем).

Розвиток у здобувачів вищої освіти загальних компетентностей забезпечать розвиток особистісних якостей та загальної культури. Майбутній вчитель спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) як здобувач першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти, повинен здобути такі загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК2. Базові загальні наукові знання в обсязі, достатньому для формування природно-наукового світогляду та здорового способу життя.

ЗК3. Визнання та дотримання морально-етичних аспектів професійної діяльності

і необхідності інтелектуальної чесності та здатність діяти соціально, відповідально та свідомо, а також здатність забезпечити безпеку життєдіяльності.

ЗК4. Комунікативні навички, міжособистісна компетентність: Готовність працювати автономно та в команді, керувати групою, проявляти творчий підхід, ініціативу.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК7. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації, вміння виявляти проблеми і формулювати завдання, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

ЗК8. Здатність адаптуватися до динамічного сьогодення та майбутнього, діяти в новій ситуації, готовність застосовувати набутий досвід для збереження власного здоров'я та здоров'я інших.

ЗК9. Готовність до самостійного навчання і самовдосконалення упродовж життя.

ЗК10. Здатність застосовувати математичні методи, сучасні цифрові технології та пристрої для розв'язання біологічних, валеологічних проблем, створювати інформаційні продукти та застосовувати їх у шкільній практиці.

Проте формування компетентностей здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) не обмежуються тільки колом загальних компетентностей. Для формування фахівця у певній галузі необхідно здобути ряд фахових (предметних) компетентностей, які створюють умови для успішної професійної педагогічної діяльності. Фахові компетентності визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника [11–13].

Згідно теорії цілеспрямованої навчальної діяльності, навчити чомусь можливо лише у процесі діяльності, тоді коли ці знання стають актуальними для певної людини [14–15]. Програмні компетентності найбільш важливі, оскільки вони визначають специфіку та включені у Профіль програми.

Серед фахових (предметних) компетентностей для майбутнього фахівця зі спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) першого рівня (бакалаврського) вищої освіти важливими є:

ФК1. Розуміння теоретичних засад педагогічної діяльності, методів їх практичного

застосування в освітньому процесі та прогнозування результатів творчої педагогічної діяльності.

ФК2. Базові теоретичні та методологічні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей природничих наук, здатність їх застосовувати для вирішення професійних завдань.

ФК3. Здатність до практичного застосування теоретичних засад психології, педагогіки та методології навчання в проведенні освітнього процесу з шкільного курсу біології.

ФК4. Здатність застосовувати методичні прийоми та засоби навчання біології, інноваційні методи навчання.

ФК5. Здатність застосовувати знання і розуміння основних біологічних законів, теорій та концепцій у освітньо-виховному процесі з біології та здоров'я людини.

ФК6. Здатність застосовувати сучасні досягнення методичної науки і практики, методології виховної роботи у педагогічній діяльності.

ФК7. Здатність підвищувати ефективність освітнього процесу, планувати дослідницькі та пошукові роботи з біології, здійснювати проектну діяльність в межах освітнього процесу.

ФК8. Базові теоретичні та методологічні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей, знання сучасної наукової проблематики в галузі спеціалізації та вміння аналізувати шляхи розвитку сучасної біології та здоров'язбережувальних технологій.

ФК9. Здатність розуміти і застосовувати базові знання про здоров'я, його значення для людини, прихильність необхідності збереження здоров'я та вміння використовувати оздоровчих технологій в педагогічній діяльності.

ФК10. Здатність застосовувати знання з вікової фізіології для організації педагогічної діяльності і спілкування особистості в різні вікові періоди та враховувати вікові особливості людини в освітній та психолого-педагогічній роботі.

ФК 11. Здатність здійснювати безпечні біологічні дослідження в лабораторії та природних умовах, інтерпретувати результати досліджень.

ФК12. Сучасні уявлення про біорізноманіття, біологічні, екологічні, а також господарсько-корисні та небезпечні властивості рослин і тварин України, вплив на здоров'я екологічних факторів.

ФК13. Сучасні уявлення про принципи структурної організації та функціонування

фізіологічних систем організму людини, про механізми фізіологічних процесів та підтримання гомеостазу; базові уявлення про біологію індивідуального розвитку.

ФК14. Сучасні уявлення про будову і принципи функціонування біоорганічних молекул (вуглеводів, ліпідів, нуклеїнових кислот, протеїнів, низькомолекулярних біологічно активних речовин), механізми дії ферментів, загальні закономірності перетворень речовин та енергії в клітинах.

ФК15. Сучасні уявлення про принципи клітинної організації біологічних об'єктів, структуру і функції клітинних органел.

ФК16. Базові уявлення про спадковість і мінливість, процеси зберігання, зміни, успадкування і реалізації спадкової інформації, сучасні досягнення генетики, мікро- і макроеволюції, основи еволюційної біології, основи сучасної біотехнології й генної інженерії.

ФК17. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей, пошуку ефективних шляхів мотивації школярів до саморозвитку, володіння основами цілепокладання, планування та проектування освітнього процесу, здійснення об'єктивного контролю оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ФК18. Здатність до застосування методів й засобів навчання біології та основам здоров'я для розвитку здібностей учнів, здійснення критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки власного педагогічного досвіду, розуміння і застосування освітніх теорій та методології як основи для загальної і специфічної педагогічної діяльності.

ФК19. Вміння аналізувати спосіб життя особи та його вплив на здоров'я, створювати рекомендації щодо раціоналізації здорового способу життя, розробляти здоров'язбережувальні програми, добирати адекватні методи й засоби оздоровлення, реалізовувати відповідні вміння в освітньому процесі.

ФК20. Здатність здійснювати професійні функції в процесі інклюзивного навчання, адекватно вибирати засоби і методи навчання для осіб з особливими освітніми потребами, створюючи умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ФК21. Розуміння тенденцій у сучасній освіті та вміння прогнозувати наслідки педагогічної, здоров'язбережувальної та фізкультурно оздоровчої діяльності,

здатність планувати та передбачувати результати оздоровчо-реабілітаційної та рекреаційної роботи в закладах загальної середньої і позашкільної освіти учнівської молоді.

Робочою групою освітньої програми Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) було проведено анкетування 90 вчителів біології та здоров'я людини м. Херсона та Херсонської області з приводу доцільності включення фахових компетентностей у освітню програму.

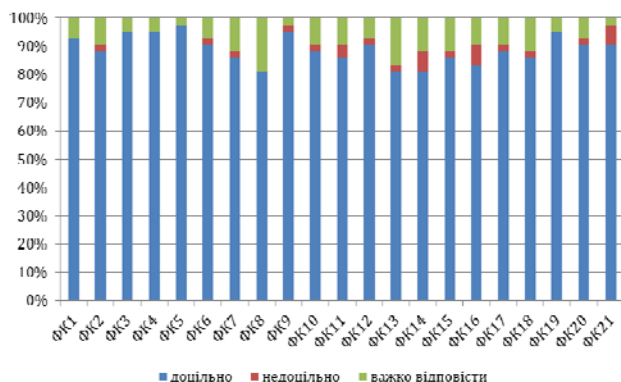

Рис. 1. Результати анкетування вчителів м. Херсон та Херсонської області

За результатами анкетування (рис. 1) кожна із зазначених компетентностей вважалася доцільною для вивчення не менш ніж 80% опитаних. Найбільшу дискусію викликали фахові компетентності 8, 13, 14, що, можливо, пов'язано із складністю питань, які необхідно вивчити та засвоїти для набуття цих компетентностей. Переважна більшість вчителів відмітила, що у освітній програмі перераховані всі необхідні компетентності для формування майбутнього вчителя біології та основ здоров'я. Тому запропонований перелік загальних та фахових компетентностей вважаємо вичерпним для підготовки вчителів біології та основ здоров'я у середній школі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Компетентності здобувачів першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) сформовані таким чином, щоб сприяти формуванню особистості викладача, можливості адаптуватися у непередбачуваних умовах.

Метою здобуття компетентностей буде не накопичення багажу знань, а здатність використати їх у професійній діяльності та сформувати всебічно розвинену особистість. Оцінку ступеня набуття компетентності можливо зробити через систему програмних результатів навчання, які є невід'ємною складовою освітньої програми.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту: Закон України 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Коренева І.М. Компетентності вчителя біології: погляд крізь освіту для сталого розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 2018. № 62. С.108–113.
3. Бібік Н.М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. *Український педагогічний журнал*, 2015. № 1. С. 47–58.
4. Бірюк Л.Я. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в руслі культурологічного підходу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2013. №10(4). С. 222–229.
5. Національна рамка кваліфікацій (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
6. Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF). URL: <https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/descriptor-s-page>
7. Сергієнко Т.В. Компетентнісний підхід до навчання української мови як іноземної в медичних університетах. *Український педагогічний журнал*, 2017. №2. С. 99–111
8. Савченко О.П. Розвиток вищої освіти у зарубіжних країнах: концептуальні засади. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 2012. № 3. С. 110–113
9. Шкурюпат А.В., Гасюк О.М. Ефективність віртуальних лабораторних практикумів з фізіології людини і тварин у структурі підготовки фахівця-біолога. *Інформаційні технології в освіті*, 2018. № 1. С. 62–70
10. Рудишин С.Д., Коренева І.М., & Самілик В.І. Екологічна компетентність як загальна компетентність вчителів природничих дисциплін. *Український педагогічний журнал*, 2016. № 3. С. 74–83.
11. Освітньо-професійна програма Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) Херсонського державного університету. URL: <https://goo-gl.su/kx47>
12. Захарченко В.М., Луговий В.І., Рашкевич Ю.М., Таланова Ж.В. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації. Київ, 2014. 120 с.
13. Головченко І.В. Формування здоров'язбережувальних компетентностей в учасників освітнього процесу. *Теоретико-методологічні основи модернізації навчання: компетентнісний підхід: колективна монографія*. Херсон, 2020. С. 254–268.
14. Бондаренко Н.В., Косянчук С.В. Реформування навчальних програм: більше запитань, ніж відповідей. *Український педагогічний журнал*, 2017. № 2. С. 112–119.
15. Луговий В.І. Міжнародна стандартна класифікація освіти: галузі освіти та підготовки (засадничий аналіз та алгоритм застосування). *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України*, 2014. № 3. С. 5–17.

References

1. On higher education: Law of Ukraine of July 1, 2014 No. 1556-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukr.].
2. Koreneva, I.M. (2018). Competences of biology teachers: revive from the standpoint of education for sustainable development. *Scientific journal of the Nation-*

- al Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 5: Pedagogical sciences: realities and prospects*, 62: 108–113 [in Ukr.].
- Bibik, N.M. (2015). Advantages and risks of introducing a competency-based approach in school education. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1: 47–58 [in Ukr.].
 - Birjuk, L.Ya. (2013). communicative competence of future primary school teacher: retrospective analysis. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical sciences*, 10(4): 222–229 [in Ukr.].
 - National Qualifications Framework (as amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 25, 2020 No 519). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> [in Ukr.].
 - Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF) Retrieved from <https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/descriptor-s-page>
 - Serhiienko, T. (2017). Competence approach to teaching the ukrainian language as a foreign one in medical universities. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 2: 99–111 [in Ukr.].
 - Savchenko, O.P. (2012). Development of higher education in foreign countries: conceptual principles. *Scientific treasury of education of Donetsk region*, 3: 110–113 [in Ukr.].
 - Shkuropat, A., Hasiuk, O. (2018). Efficiency virtual laboratory workshop on human and animal physiology in the study specialist biologist. *Information technology in education*, 1: 62–70 [in Ukr.].
 - Rudyshyn, S., Koreneva, I., Samilyk, V. (2016) Ecological competence as a general competence of the teacher of natural disciplines. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 3: 74–83 [in Ukr.].
 - Educational-professional program Secondary education (Biology and human health) of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 014 Secondary education (Biology and human health) of Kherson State University. Retrieved from <https://goo-gl.su/kx47> [in Ukr.].
 - Zakharchenko, V.M., Lugovyi, V.I., Rashkevich, Yu.M., Talanova, Zh.V. (2014). Development of educational programs. Guidelines. Kyiv, 120 c.
 - Golovchenko, I.V. (2020). The formation of health-preserving competencies in participants of the educational process. *Theoretical and methodological foundations of modernization of education: a competency approach: a collective monograph*. Kherson: 254–268 [in Ukr.].
 - Bondarenko, N., Kosianchuk, S. Curriculum reforming: more questions than answers, *Ukrainian Pedagogical Journal*, 2: 112–119 [in Ukr.].
 - Lugovyi, V.I. (2014) International Standard Classification of Education: Education and Training (Basic Analysis and Application Algorithm). *Pedagogy and psychology. Bulletin of NAPS of Ukraine*, 3: 5–17 [in Ukr.].

SHKUROPAT Anastasiia

Associate Professor of Human Biology and Immunology Department,
Kherson State University

GOLOVCHENKO Ihor

Associate Professor of Human Biology and Immunology Department,
Kherson State University

YURINA Yuliia

Associate Professor of Social Communications Department,
Kherson State University

FORMATION OF COMPETENCIES IN FUTURE TEACHERS OF BIOLOGY AND FUNDAMENTALS OF HEALTH IN SECONDARY EDUCATION

Summary. *Introduction. Competence approach to the formation of a specialist in the specialty 014 Secondary education (biology and human health) does not involve the transfer of ready-made knowledge to applicants, and the formation of their vital competencies. First of all, this approach will help to master the acquisition of the necessary information, gain experience in applying knowledge, development and implementation of their own abilities and inclinations.*

The purpose of this article is to analyze the list of general and professional competencies in the structure of training of future specialists - teachers of biology and basics of health.

Research methods - analysis, synthesis, questionnaires.

Results. The leading task of the competence approach in education is to combine scientific knowledge and the world of human needs to ensure independent activity. However, the implementation of such an approach is possible only in the case of additional involvement of comprehensive personal development.

Educational-professional program in the specialty 014 Secondary education (biology and human health) is a legal document that defines the requirements for competence in training. Building an educational-professional program on a competency-based approach can reorient learning from process to learning outcome in terms of

activity and personality. In the educational-professional program, the applicant's competencies are divided into three components: holistic, general and professional (subject).

Originality. The article for the first time conducted a survey of teachers of biology and basics of health with the aim and clarified their opinion on the feasibility of certain professional competencies in the educational program.

Conclusion. According to a survey of biology and health professors, each of the competencies listed in the curriculum was considered suitable for study by at least 80% of respondents. Professional competencies 8, 13, 14 have caused the most discussion, which may be due to the complexity of the issues that need to be studied and mastered to acquire these competencies. The vast majority of teachers noted that the educational program lists all the necessary competencies for the formation of future teachers of biology and basics of health. Therefore, we consider the proposed list of general and professional competencies to be comprehensive for the training of biology and health teachers in secondary school.

Keywords: *educational program; competencies; biology teacher; health basics teacher.*

Одержано редакцією: 19.04. 2021
Прийнято до публікації: 05.05. 2021